

Др Татјана Јованић*

СВЕТИСЛАВ ТАБОРОШИ (1946 2015)

Јула месеца 2015. године, у својој шездесет деветој години, напустио нас је др Светислав Табороши, пријатељ, редовни професор, колега, супруг, отац, деда. Велика деоница његовог животног пута, који је отпочео 6. марта 1946. у Зрењанину, припада и овом факултету, на коме је дипломирао 1968. године. Паралелно са студијама права, завршио је и Вишу школу за спољну трговину, која је у то време имала статус првог степена Економског факултета, такође као један од најбољих дипломаца. Практично искуство, пре него што је 1972. године изабран за асистента на Правном факултету, стицао је као асистент истраживач у Институту за економику инвестиција. Непосредно пре доласка на Факултет похађао је последипломске студије у Холандији, на Институту за друштвене науке у Хагу. Године 1981. изабран је за доцента, шест година касније постаје ванредни професор, а 1992. године изабран је у звање редовног професора. Његов матични предмет био је Привредни систем, потом Право привредног система, које је променом наставног плана еволуирало у Економско право. У пензији је био од октобра 2012. године.

Као гостујући истраживач или професор посетио је правне или пословне школе широм света. Нека од најважнијих предавања, која су највише била посвећена специфичним проблемима привреда у транзицији, одржао је на *Stern Business School, University of Bridgeport, Central European University Budapest*, затим Правничком факултету Шафарик у Кошицама (Словачка), Универзитету у Познању (Пољска) и др. Учествовао је на многим научним конференцијама, како у оквирима бивше Југославије, тако и у иностранству и објавио већи број научних радова и реферата. Неке од најзначајнијих објављених књига проф. др Светислава Таборошија су: *Односи потрошње у*

* Ауторка је ванредни професор Правног факултета Универзитета у Београду.

социјализму: *Потрошач у систему удруженог рада*, Београд, 1986; *Привреда и право*, Београд, 1992; *Право привредног система*, Београд, 1996; *Транзиција мунди* (коаутор М. Печујлић), Београд 1997; *Економско право*, Београд, 2003, 2006, 2010.

Као редовни професор једно време био је и продекан за финансије. Оставио је траг у издавачкој делатности Факултета, а имао је значајно искуство у руковођењу факултетским пројектима и универзитетском менаџменту. Учествовао је у изради неколико закона и стратегија, међу којима и Закон о заштити потрошача из 2005. године, и тада важеће стратегије заштите потрошача. Био је члан Научног друштва Србије као и Националног савета за заштиту потрошача.

У својој докторској дисертацији Светислав Табороши је, у великој мери инспирисан Кејнзовим приступом, успешно рехабилитовао читав комплекс личне потрошње и ослободио га од идеолошке стигме приватних интереса. Суштина доприноса његове докторске дисертације је враћање достојанства личној потрошњи, кроз објашњење разлога зашто је она централна компонента *demand pull* приступа привредном расту. Био је то револуционаран став, у то време још незамислив у земљама централне и источне Европе.

Баш као што је на предавањима волео да објашњава привредне циклусе *Kondratieff*-а, тако је и његов академски опус карактерисао развој у циклусима. Тако је после успешног бављења потрошњом као економском категоријом, наставио да се бави њеним правним аспектима, заштитом потрошача. Почетком седамдесетих година изучавао је улогу државе у привреди, одбранивши 1972. године магистарску тезу „Регулаторни механизми социјалистичке привреде“. Како се у циклусима мењала улога државе у привреди, тако се мењала и наставна дисциплина којом се бавио професор Табороши. Регулаторни механизми као основна идеја његове магистарске тезе, као улазнице у свет науке, управо су запечатали његов академски опус. Та златна нит магистарске тезе о механизмима друштвеног реаговања на деформације тржишта које настају током његовог развоја, а које угрожавају изворне функције тржишног механизма, опстала је до краја.

Иако је велики део свог академског пута посветио економској теорији, Светислав Табороши је оставио такође велики траг у области социологије права и науке о управи. Враћајући се из економског подсистема у правни, проф. др Светислав Табороши оплеменио је Право привредног система, као позитивноправну дисциплину засновану на једном метаправном системском приступу, који је у основи социолошко-правни. Тиме је у нашој земљи дао пионирски допринос у анализи регулаторних механизма модерне привреде и суштине регулаторне улоге државе. И то нешто пре него што су по-

зитивно правни предмети сличне оријентације у земљама континенталне Европе почели да се обогаћују новом димензијом: изучавањем концепата регулације и управитељства (*Regulation and Governance*). На тај начин професор Табороши је, с једне стране, померио центар интересовања с елемената привредног система на систем норми, првенствено правних, које се доносе ради елиминисања недостатака модерног тржишта, која се манифестују као његова ограничења, а која угрожавају изворне функције тржишног механизма. С друге стране, није се задржао само на позитивноправној равни, већ је кроз системски приступ анализирао норме као инструменте регулације, компоненте модерних регулаторних режима и технике утицаја на привреду. У таквом привредном систему држава није више једини ауторитет привреди, па самим тим ни правна норма не може да буде једино средство координације, односно регулације. Професор Табороши је говорио о јавноправној регулацији тржишта, али је био свестан да је данас готово немогуће подвући јасну линију разграничења између јавног и приватног права. То је био и логички пут настанка Економског права као модерног Права регулације тржишта прво у прагматичним земљама англосаксонског система, а потом у земљама на чији је правни систем велики утицај имало Улпијаново одређење улоге јавног права: *Ius publicum est quod ad statum rei publicae spectat, privatum autem quod ad singulorum utilitatem*. Професор Табороши је нарочито у последњих двадесет година свога истраживања велику пажњу посветио изучавању регулаторне улоге јавне управе, постављајући процес регулације у средиште, чиме је одступио од класичне, готово негативне, дефиниције регулације која преовлађује у економској теорији.

Анализирајући регулаторну улогу државе у привреди и регулацију као функцију, професор Табороши је из правне сфере обогаћене економском анализом прешао у сфере друштвене филозофије и емпиријске социологије, шире од позитивистички оријентисаних правних наука. Због тога његов стил, врло препознатљив, у уџбеницима које је писао није био лак за читање. У његовим уџбеницима претеже научна димензија у односу на педагошку. Међутим, предавањима је приступао с љубављу, систематично и посвећено, а као предавач је био омиљен. Умео је да држи пажњу и да нам пренесе велико животно искуство, укључујући и занимљиве приче са његових путовања по свету. Од студената на испиту није тражио просту репродукцију, већ напротив, разумевање. Као члан Издавачког савета, свесрдно је подржао настанак и развој *Студентске ревије за привредно право*.

Свој посао је истински волео и зато се у његовим радовима види да је науку схватао као могућност да се друштво мења набоље. У области заштите права потрошача ту могућност је активно иско-

ристио. Као научни радник није био опретећен трком за каријером, напредовањем и истицањем. Његове текстове карактерише висок степен оригиналности и стилске препознатљивости. Његова универзитетска култура била је лишена строге традиције. Према студентима и свом асистенту се опходио с уважавањем и стрпљењем, настојећи да их не само као добар педагог већ и добар психолог усмери и подстакне.

Професор Табороши је поживео краће него што смо се надали, и може се рећи да је његов живот био испуњен и остварен, а његова личност оригинална као што су то и бројни радови који иза њега остају. Живео је пуним плућима и улепшао животе онима с којима се дружио и радио.